

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji	2,55 zł.
Z odnośniami i w agencjach	2,65 "
Na pocztę, już z odnośniami	2,80 "
Kwartalnie w ekspedycji	7,65 "
Na pocztę już z odnośniami	8,67 "
Strajki, inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu — części kwoty abonamentowej.	

OGŁOSZENIA:

od wiersza 6-cio lam. lub jego miejsca 15 gr. w dziale ogłoszeniowym, od wiersza mm. 3 lam. lub jego miejsca 40 gr. w dziale redakcyjnym. Z zagranicy 100% drożej.

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9. przed poł.

Piątek: † Wiktora i Wiktor.
Sobota: Tomasa

CHOJNICE, sobota dnia 7. marca 1931 r.

Słońca wschód 6 13 zachód 17.22
Księżyc wschód 20 56 zach. 7.26

Więści o krótkiej treści

Międzynarodowa konferencja lotnicza

otwarta została w czwartek w Londynie.

Rząd tymczasowy w Peru obalony został zamachem stanu pułkownika Jimenesa. Dawniejszy prezydent Cerro wrócił do Limy.

Poincare chory

znów poważnie — W czwartek stan jego się pogorszył; w piątek rano znów nieco lepiej się czuje.

Dr. Curtius powrócił

w towarzystwie podsekr stanu dr Kündera w piątek przed południem do Berlina.

O układzie morskim francusko-włoskim

wyraził się prezydent Hoover z wielkim uznaniem

Wielkie powodzie

nawiedziły prawie całą Francję wyrządzając duże szkody.

Wypadek sen. ks. Bolta

Toruń. — Zasłużony działacz narodowy na Pomorzu, prezes rady wojewódzkiej Stronnictwa Narodowego ks sen Franciszek Bolt uległ nieszczęśliwemu wypadkowi. Mianowicie podczas przechadzki popołudniowej w Srebnikach ks sen Bolt pośliznął się i upadł tak nieszczęśliwie że złamał sobie prawą rękę — W związku z wypadkiem marszałek Senatu udzielił ks sen Boltowi 3 tygodniów urlopu

Nowy wojewoda w województwie stanisławowskim

P Zygmunta Jagodzińskiego, kierownika stanisławowskiego województwa mianowany został dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej — wojewodą stanisławowskim.

Nowy kontrtorpedowiec włoski

Fiume. — Próby szybkości dokonane z kontrtorpedowcem „Cadamostrò” o pojemności 2000 ton dały znakomite wyniki — Kontrtorpedowiec „Cada mostro” osiągnął przeciętną szybkość 44.08 mil morskich na godzinę co stanowi absolutny rekord dla tej kategorii statków wojennych.

Rozruchy komunistyczne na Filipinach

Manilla. — Władze opublikowały szereg szczegółów, dotyczących rozruchów, wywołanych przez elementy skrajne w mieście Tayug w zeszłym miesiącu. Podczas tych rozruchów dwóch policjantów zostało zabitych, 21 zostało rannych. Z dochodzeń, przeprowadzonych przez władze wynika iż zamieszki były wywołane przez fanatyków, którzy zamierzali wymordować garnizon amerykański i opanować wyspę Corregidor. Żołnierze i ich rodziny mieli być wymordowani. Plan spisku przewidywał iż żołnierze filipińscy i więźniowie; skazani na ciężkie roboty, przyłączy się jednocześnie do powstania.

Pożyczki dla rolnictwa

Państwowy Bank Rolny zawarł umowę z konsorcjum banków zagranicznych na czele którego stoi angielski bank Hambors na podstawie której Bank Rolny otrzyma pożyczkę 1200 tys funtów ang. to jest 53 milionów złotych.

Z kredytu tego Bank Rolny udzielać będzie pożyczek obrotowych z terminem 9 miesięcznym dla rolnictwa w szczególności na zakup nawozów sztucznych:

Na drodze do „Anschlussu“

Wiedeń. — Na przyjęciu dziennikarzy w poselstwie niemieckim mój mój spraw zagraniczą: dr Curtius wygłosił przemówienie w którym zaznaczył, że cele i metody polityki austriackiej pokrywają się w zupełności z polityką niemiecką.

Od Ligi Narodów — mówił mój Curtius — oczekują Niemcy przeprowadzenia rozbrojenia i lojalnego uregulowania spraw mniejszości. Domagamy się ogólnego rozbrojenia w imię równouprawnienia. W rozbrojeniu widzimy najskuteczniejszy środek zapobieżenia wojnom na przyszłość. Od ogólnej konferencji rozbrojeniowej oczekujemy że odbierze ona groźny charakter przesadnego pogotowia militarnego wielu państw, że uzna ona i urzeczywistni zrównanie wszystkich narodów wprawie do bezpieczeństwa. W sprawie mniejszości dr Curtius oświadczył

że stanowisko Niemiec jest podyktowane ich zasadniczą polityką pokojową — Rozwiązanie zagadnienia mniejszości jest pierwszym wymaganiem naszych czasów i jedyną gwarancją trwałego pojednania i przyjaznego współżycia narodów.

Odnosząc do Austrii przypomniał dr Curtius formułę dr Schobera. Jeden naród w dwu państwach i dodał, że zadaniem każdego państwa jest służyć interesom swego narodu — Austrija i Niemcy służą interesom jednego i tego samego narodu niemieckiego — Z tego wynika sama przez się solidarność a nawet: identyczność polityki austriackiej i niemieckiej.

W końcu przemówienia dr Curtius zaznaczył że naród niemiecki w obu państwach spogląda odważnie i z ufnością w przyszłość.

Niemcy przygotowane do wojny lotniczej

Paryż. — Z okazji poruszonej przez posła narodowego Francjina Bouillon sprawy tajnych zbrojeń niemieckich zaalarmowana została francuska opinia publiczna ponownie stanem lotnictwa niemieckiego — W związku z tem podkreślają miarodajne koła francuskie, że wielkie transportowe niemieckie przeznaczone są w rzeczywistości równie dobrze dla lotnictwa komunikacyjnego, jak i wojskowego —

Jak twierdzi znany konstruktor francuski i lotnik Bleriot, wystarczy zastąpić siedzenia w aeroplanie przez urządzenie do rzucania bomb a już samo lot cywilny zmieni się w wojskowy.

Specjalnie dotyczy to wielkich samolotów ostatnio budowanych przez Niemcy — Junkers G 38 cy-

wilny i wojskowy wykonane są zupełnie jednakowo — Cywilny robiony jest dla Niemiec, zaś wojskowy identyczny cywilnym, przedkładany jest państwu zagranicznemu, jako oferta handlowego aeroplanu Junkersa — Podobnie Junkers komunikacyjny G 24 jest taki sam, jak szwedzki Junkers wojskowy K 30

Wreszcie Dornier Wal, przeznaczony dla komunikacji nad wodą, odpowiada całkowicie wojskowemu włoskiemu hydroplanowi, używanemu w sile zbrojnej Włoch — Wszystko to dowodzi, że Niemcy potrafią w ciągu 24 godzin po ewentualnym wypowiedzeniu wojny złożyć Paryżowi wizytę powietrzną w składzie 500 aparatów, gotowych do przelotu nad stolicą Francji.

Walka z Kościołem w Austrii

Blizsza obserwacja stosunków społecznych w Austrii wykazuje, że istnieje tam Kulturkampf; nie tak gwałtowny drastyczny, który, jak w Rosji lub w Meksyku, ucieka się do jawnego prześladowania i ustaw wyjątkowych ale cichy zimny, ukryty który sroży się nawet i wtedy, gdy u steru państwa znajduje się rząd, przyjaźnie dla Kościoła usposobiony — Ta walka z religią katolicką rzekomo w imię kultury dzisiejszej Austrii ujawnia się przede wszystkim na polu wychowania — Krzyk w wolno myślnie prasie i literaturze, jaki podniósł się po ogłoszeniu ostatniej encykliki papieskiej o małżeństwie chrześcijańskim wyświechtanie filmów, która obrażają uczucia katolickie (ostatnio np sowieckie go filmu „Niebieski Express”, gdzie wyszydzeni są misjonarze katolicy w Chinach) szykanowanie docentów katolickich na uniwersytetach przy równo czesnym faworyzowaniu ich liberalnych przeciwników stronnictwo judykatury austriackiej w kwestiach rozwodów, ochrony płodu, przysięgi religijnej itd — oto objawy tej zamaskowanej kampanii przeciwko Kościołowi.

Bardziej jeszcze dają się we znaki katolikom austriackim wszelkiego rodzaju szykany gospodarcze — Socjal-demokratyczne zarządy Wiednia i innych większych miast oraz gmin przemysłowych subwencjonują bojowe organizacje wolnomyślniczy — Prywatne szkoły katolickie uginają się wprost pod brzemieniem podatków i zagrożone są ruiną — Takie same ciężary wprost nie do zniesienia gniją stare odwieczne klasztory, które by ratować swoje gimnazja, szpitale i tym podobne instytucje, muszą sprzedawać cenne dzieła sztuki — Obecnie wymierzono im nowy cios w postaci nowego podatku t zw „Gebührenäquivalent“.

W ostatnich dniach zaszedł znamienity wypadek. W czasie debaty budżetowej w parlamencie wyplątała się sprawa nierozważności małżeństw katolickich — Jak wiadomo; w Austrii wolnomyślnie uspo-

sobieni ministrowie i wysocy dygnitarze poszczególnych krajów związkowych wbrew prawom państwowym i kościelnym udzielali małżonkom katolickim dyspens, tak, że ci mogli jeszcze za życia drugiej strony wchodzić w ponowne związki małżeńskie — Wywołało to w stosunkach małżeńskich i prawno-uposażeniowych wielki chaos — Celem zaradzenia temu stanowi rzeczy minister sprawiedliwości dr Schurff wniósł do parlamentu wnioski; by kwestje ustawodawstwa małżeńskiego w Austrii rozwiązać w porozumieniu z Watykanem a więc na drodze Konkordatu — Posłowie chrześcijańsko — społeczni wyrazili na to swą zgodę — Ale zaledwie Schurff zgłosił swój projekt, natychmiast ze wszystkich stron zerwała się istna burza przeciwko konkordatowi — Szczególnie radykalni socjaliści piorunowali przeciwko sprowadzaniu Austrii do roku 1855, roku zawarcia konkordatu przez cesarza Franciszka Józefa, „klerykalizowaniu” szkoły itd

Fakty te dowodzą że wolnomyślniczość austriackiemu wcale nie chodzi o pokój wewnętrzny i o rozwikłanie zagmatwanej „sytuacji prawnej”, lecz o rozerwanie a tem samym o pogrzebanie instytucji małżeństwa — Na drodze od Kulturkampfu ukrytego do otwartego zrobiono znów jeden krok naprzód.

Pertraktacje robotników z przemysłowcami nafciarskimi

Lwów. — Trwające przez 7 dni pertraktacje; prowadzone przez przemysłowców naftowych w centralnym związku z izbą przemysłowo — handlową w Lwowie na temat projektowanej przez przemysłowców zniżki płac robotniczych o 17 procent dotychczas nie doprowadziły do pozytywnego rezultatu — Centralny związek górników pod przewodnictwem posła Preussowej odrzucił propozycję przemysłowców, występując z kontrpropozycjami nad które mi przemysłowcy obecnie obradują.

O prawdziwą naprawę Konstytucji

Mowa pos. Strońskiego na posiedzeniu Sejmu 3. III. 1931 roku

Wysoki Sejmie.

Pod koniec tej rozprawy pragnąłbym tylko bardzo krótko wyjaśnić niektóre zasadnicze sprawy, które wymurzyły się z przemówień pp. posłów, w szczególności przedstawicieli klubu BB.

Konstytucja 17 marca 1921

P. poseł Hołówo rzucił nie tylko w lewą stronę ale także i w prawą stronę tej Wysokiej Izby pytanie czy panowie właściwie jesteście obrońcami Konstytucji 17 marca 1921 roku.

Na to pytanie dał odpowiedź już p. poseł Car, kiedy przytaczał oświadczenia w chwili uchwalenia Konstytucji 17 marca, złożone przez Marszałka Sejmu ówczesnego p. Trampczyńskiego, przez śp. księdza Lutostawskiego, przez posła Dubanowicza, wszystkie zgodne w tem, że odrazu mówiły, iż Konstytucja 17 marca nie jest dziełem, któreby nas zadawało a mówiły o tem nawet w sposób bardzo stanowczy. I tak jest istotnie. Od pierwszej chwili oboz nasz z dnia 17 marca 1921 roku nie był zadwolony — Więc dlaczego myśmy głosowali wówczas za tą Konstytucją 17 marca?

Nikt nam nie zarzuci, że chcieliśmy wówczas wprowadzić w kraj jakiś stan dla nas dogodniejszy, jako dla obrońców parlamentaryzmu, zamiast stanu jak istniał wówczas: Wysoka Izba pamięta że prawem obowiązującym wówczas przed 17 marca 1921 roku, była i zw. mała konstytucja, mocą której najwyższą władzą w państwie był Sejm Ustawodawczy mocą której każda ustawa musiała być podpisana przez Marszałka Sejmu Ustawodawczego, mocą której Naczelnik Państwa nie mógł mianować rządu inaczej, jak po zasięgnięciu zdania Sejmu Ustawodawczego. Jeżeli myśmy dążyli wówczas do uchwalenia konstytucji z 17 marca, to napewno nie na to, żeby uzyskać większą władzę parlamentaryzmu, niż istniała w t. zw. małej konstytucji.

Nami kierowały inne powody. Wypomniął nam tutaj p. Hołówo, że w lutym 1919 roku głosowaliśmy jako obóz na p. Piłsudskiego jako Naczelnika Państwa — I taksamo dziś oświadczamy, żeśmy to zrobili świadomie, ponieważ uważaliśmy że w chwili kiedy zaczyna się konferencja pokojowa w Paryżu, wszystko należy zrobić; żeby ten kraj nie był obrazem walki wewnętrznej, ale żeby dał na zagranicę obraz jednolitości — Tego rodzaju był też powód który nas skonił do głosowania za konstytucją z 17 marca 1921 roku, mimo jej niedoskonałości. Wysoka Izba pamięta, że w trzy dni po 17 marca 1921 roku, dnia 20 marca 1921 roku odbyło się głosowanie ludności na Górnym Śląsku — Ta ludność musiała wiedzieć że idzie do Państwa; które ma swój ustrój i swoją konstytucję. I to był ten wzgląd który sprawił, że trzeba było się spieszyć i że trzeba było konstytucję uchwalić, nawet z jej wszystkimi niedoskonałościami: My mamy zatem w tamtym okresie działania, które nam dziś się wyrzuca, ale do których my się mimo to przyznajemy.

Zasady Kl. N. i zasady B. B.

Drugim pytaniem, które nam Panowie stawiają, jest, więc skoro nie jesteście za konstytucją 17 marca, dlaczego Panowie nie przykładacie ręki do tego wniosku; który przedstawia Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem?

Wysoki Sejmie, te rzeczy trzeba postawić całkiem otwarcie — Nasze zasady w sprawie naprawy ustroju są jasne — My dążymy: 1) do równowagi władz, 2) do poprawienia działalności wszystkich czynników państwowych, 3) do ustalenia stosunków w Państwie.

Jeżeli mówimy, że dążymy do równowagi władz nie jest to czcze słowo, skoro we wnioskach, które zbryliśmy w Wysokim Sejmie; mieszczą się postanowienia takie; jak prawo weta dla Prezydenta Rzeczypospolitej, jak utrudnienie wyrażania niufności Rządowi, jak ograniczenie nietykalności poselskiej To są niewątpliwe dowody; że zasada równowagi władz jest przewodnią zasadą naszych przeobrażeń konstytucyjnych. Otóż my urzeczywistnienia tej zasady równowagi władz nie widzimy we wniosku B B w którym Prezydent Rzeczypospolitej ma nietykalność nieograniczoną prawo umiędzielnienia wszystkich wyborów poselskich, przeciwko którym zgłoszony będzie protest a protest może zgłosić jeden w borca; oraz w którym Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ma prawo wkraczania w wymiar sprawiedliwości przez umarzanie spraw lub znoszenie wyroków w każdej poszczególniej sprawie w każdej chwili postępowania.

Drugą zasadą, którą wymieniłem, jest zasada poprawienia działalności wszystkich czynników ustroju państwowego — I znowu powołam się na to, że wedle naszych wniosków, my mamy dowód na to, że do tego dążymy — Bo przecież chcemy zmiany prawa wyborczego, o którym, jak wynika z oświadczeń panów posłów z B B, sami panowie jesteście przekonani, że tam tkwi źródło wielu współczesnych trudności — My jesteśmy zwolennikami poprawienia prawa wyborczego, a panowie są zwolennikami poprawiania wyników złożonych głosów (Wesołość i oklaski) w sposób taki, jaki widzieliśmy w ostatnich wyborach. A dalej my jesteśmy zwolennikami; widząc niedoskonałość prac ciał ustawodaw-

czych od początku ich istnienia u nas, poprawiania tej działalności w taki sposób, aby utworzyć Radę Stanu jako ciało prawnicze, któreby przygotowywało pracę dla ciał ustawodawczych — Natomiast Panowie widzieli jako sposób zaradzenia takie ułożenie konstytucji, aby Sejm i Senat nigdy nie zdołały niczego uchwalić przeciw woli rządu — Wreszcie jesteśmy zwolennikami poprawienia działalności ciał ustawodawczych jeżeli zamierzacie dzisiaj Sejm i Senat, który nie zrobić nie może, którego zakres działania jest tak mały, że nieraz się mówi; iż właściwie niewiadomo po co ten Senat istnieje, chcemy zrównać z Sejmem z Sejmem w działalności ustawodawczej A Panowie poprawiacie ten Senat przez wprowadzenie doń 50 mianowanych z odwołaniem.

I wreszcie trzecią naszą zasadą jest ustalenie stosunków — Otóż, Wysoki Sejmie, nie będzie ustalenia stosunków w Polsce z powszechnych wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej — To nam mówi cała nasza przeszłość od 16 wieku czyli od okresu elekcji winitim — Nikt niemoże (i to trzeba, czy jest nam miłe, czy niemiłe, abyśmy sobie otwarcie powiedzieli) w naszym państwie w którym jest około 30 procent mniejszości które może tylko narazie, ale w każdym razie dziś i jeszcze przez długie jutro są usposobione wobec Państwa Polskiego nie tak; jak powinny być usposobione, iść na oddawanie najwyższej władzy w państwie w ręce wyborów powszechnych — Mogą iść na to tylko ci, którzy sądzą; że z wyborami powszechnymi można zrobić wszystko co się chce zrobić z nimi — Ale to nie jest ustalaniem stosunków w państwie.

I Wysoki Sejmie, gdy przeciwstawiłem te pojęcia trzech zasad, jako różnicę pomiędzy poglądami naszymi a poglądami Bezpartyjnego Bloku; to zrozumieli Panowie, dlaczego nie trzeba się do nas zwracać jako do stronnictwa prawicowego; w którym muszą być pierwiastki zachowawcze; z tem; żeby utrzymywać na podstawach, które Panowie przedstawiliście — My mamy w sobie pierwiastki zachowawcze i my chcemy nawet przygotować wniosek o ochronie nieubra w Polsce; ale nie chcemy głosować za projektem konstytucji, który jest utrwaleniem B B w Polsce (Oklaski na prawicy).

Nieufność

A wreszcie trzecie pytanie; jakie do nas było skie rowywane. skąd ta nieufność, skąd to widzenie tylko wszystkiego złego w naszym wnioskach, a dlaczego nie widzi się tego, co jest w nim dobrego?

Powiadano tutaj, że istnieje zdanie w kraju; jakoby zagadnienie naprawy ustroju było zeszlórocznym śniegiem — Takie zdanie nie istnieje — Ale, jeżeli ktoś powie, że wniosek B B jest zeszlórocznym śniegiem, to jest to ścisła prawda I jeżeliby się dodało, że to nie jest ta płaszczyna śniegu jasna; żadną stopą ludzką nietknięta, to także i to nie byłoby nieprawdą, bo Panowie sami potratowaliście ten śnieg; skoro z różnych odłamów obozu Bezpartyjnego Bloku na różne postanowienia tego wniosku padły bardzo ujemne oceny (Głos. Świadczy to; że jesteśmy krytyczni).

Po drugie nieufnie odnosimy się dlatego, że i chwila nam się wydaje niebardzo zachęcająca — W tym samym dniu w którym my tutaj mówimy o naprawie ustroju; dowiadujemy się; że sprawa sądowna, która miała być rozstrzygnięta w Bydgoszczy, a którą dotyczyła Brześćcia, została przeniesiona do Torunia — Na jakiej podstawie? Na podstawie art 38 K P K, który mówi że może się to stać dla zabezpieczenia wymiaru sprawiedliwości — Jeżeli chwila w kraju jest taka; że w Bydgoszczy wymiar sprawiedliwości nie jest zabezpieczony, jeżeli są takie w tym kraju dziś nastroje, jeżeli takie jest pojmowanie i takie stosowanie art 38 to trudno żądać żebyśmy mieli wiarę że to jest powietrze dobre dla naprawy ustroju.

A wreszcie, Wysoka Izbo; jeżeli jest nieufność to dlatego że trzeba sobie powiedzieć; iż każde zjawisko ma swoje oblicze, swoje właściwości; powiedzmy, swój urok; dobry czy zły, ale to, co się nazywa urkiem — Urok Panów, jako zjawiska w Polsce i to urok, któryście sami sobie, Panowie, nadali, to jest wiara w siłę i bardzo lekkie mówienie o prawie — To jest Panów urok i Panowie jesteście znani jako takie właśnie zjawisko w Polsce — I dlatego istnieje pewne powątpiewanie czy Panowie ten urok na inny urok chcecie zamienić — Ten urok siły; to jest także dzisiejsza Uroda Życia Panów, chwila obecna z 250 posłami w tym Wysokim Sejmie i z Rządem na tych ławach, ale w tym uroku siły ponad prawem tkwi też Panów „morituri te salutant“, a dla innych tkwi „Resurrecturis“, bo tylko prawo może się na stałe utrwalić (Oklaski na parwicy)

Proces mieńszewicki w Moskwie

Ryga. — Jak donoszą z Moskwy ustanowienie terminu t zw. procesu mieńszewicków, w którym jako główny oskarżony występuje profesor Groman; było dla opinii publicznej Moskwy pewnego rodzaju nie spodzianką — Nawet w niektórych kołach komunistycznych krążyło przekonanie, że G P U zlikwiduje całą sprawę bez jakiegokolwiek rozgłosu — Dla tego też pomiędzy kierującymi czynnikami, powstały spory; ostatecznie jednak zwyciężył pogląd radykalny podkreślający konieczność wytoczenia Gromanowi i Suchanowi wielkiego procesu politycznego podobnego do niedawno zakończonemu procesowi partii przemysłowej — Dla przywódców komunistycznych proces ten jest bardzo na rękę; gdyż wykazać w nim mogą, jak wielu nieprzyjaciół staje im na przeszkodzie w uskutecznieniu pięcioletniego planu — Proces ma zarazem według ich zdania zdyskredytować socjalną demokrację; której przedstawiciele są rze-

komo w łączności z zagranicą — Czternastu oskarżonych stoi obecnie przed sądem moskiewskim — Są oni zupełnie wyczerpani moralnie i fizycznie z powodu sześciomiesięcznego zgróza pobytu w więzieniu i bezustannymi przesłuchiwaniem przez organa G P U — Proces mieńszewicków przypomina obraz niedawno zakończonemu głośnemu procesowi partii przemysłowej — Ma on charakter pogładowy a tem samem i agitacyjny — W związku z tem prasa sowiecka przeprowadziła kolosalną kampanję — Sztucznie wytwarza się atmosferę nienawiści przeciwko oskarżonym; przygotowuje się psychologiczne uszczelnienie przewodu sądowego ponieważ procesy nscenizowane przez G P U odbywają się nie dlatego aby wyjaśnić okoliczności lub winę oskarżonych; ale dlatego aby ukarać ludzi, których zgóry uważa się za przestępców; nie wchodząc w to, czy inkryminowane zarzuty są prawdziwe, czy nie;

Amerykanie o mistrzu Paderewskim

Pod tytułem „Podwójne życie Paderewskiego“ pojawił się w miesięczniku amerykańskim „Readers Digest“ artykuł Heleny Huntington Smith, który opisuje życie genialnego Polaka, jako pianisty i jako polityka.

Artykuł ten przynosi kilka ciekawych szczegółów; odnoszących się do życia mistrza w Ameryce — Jak wiadomo, Paderewski odbywa teraz 17-te z rzędu tournée po Stanach Zjednoczonych — Pierwsze jego tournée wypadło w roku 1891 — Paderewski podróżuje w osobnym wagonie, w którym znajduje się jego fortepian do ćwiczeń — Z chwilą gdy wóz zajezdża na stację miasta; w którym mistrz daje koncert, wóz odstawia się na bocznicę i włącza się telefon do wozu

Powodem, dla którego Paderewski podróżuje w swoim własnym wozie sypialnym, jest to przede wszystkim, że nienawidzi on spieszenia się na pociąg a potem lubi on zawsze zjeść gorącą kolację po koncercie, czego zazwyczaj nie można dostać w hotelach amerykańskich.

Jak pisze dziennikarka amerykańska, Paderewski cieszy się pełnią sił i po koncercie i kolacji w swoim wozie gra zazwyczaj w bridge'a; poczem o godzinie 2 rano udaje się na spacer.

„Paderewski posiada wrodzoną wielkość, właściwą tylko królom i genialnym artystom“ — pisze amerykańska dziennikarka — Przygotowuje się on niezwykle starannie do swojego koncertu — Dokładnie na 20 minut przed koncertem ucieka do swojego pokoju ażeby skupić się przed grą — O właściwym czasie zjawia się u mistrza jego impresario Joubert

i prowadzi go na estradę — Nie zamieniają pomiędzy sobą ani słowa — Gdy jednego dnia Joubert zwrócił uwagę Paderewskiemu przy wstępowaniu na ciemne schody, wiodące na estradę, żeby miał się na baczności, Paderewski zawrócił i zamknął się u siebie w garderobie na 20 minut, ażeby zdobyć potrzebne skupienie.

„Paderewski odznacza się niezwykłą grzecznością wobec wszystkich napotkanych — Szczególnie czuły jest na niedolę swoich współrodaków i często sekretarz jego wspomaga dolarami amerykańskich Polaków — Wszystkie pieniądze; jakie wpływają z imprez koncertowych idą na cele dobroczynne — Należy pamiętać, że każde tournée przynosi Paderewskiemu ponad pół miliona dolarów — Minimum za koncert wynosi 5000 dolarów, a w sezonie gra on przeciętnie 75 — 80 razy.

„Jego karjera polityczna w Polsce wykazała, że jest to człowiek wszechstronnie uzdolniony — Jednakże ataki na jego osobę rozgorczyły artystę, który w roku 1922 powrócił z powrotem na estradę i od tego czasu zbiera oklaski we wszystkich centrach świata.“

Burze śnieżne, wichury i wilki

W całej Rumunii panują gwałtowne burze śnieżne — Na wielu stacjach zatrzymano pociągi wskutek niemożności kontynuowania dalszej drogi — Najgorzej przedstawia się sytuacja w Besarabji — W Kiszyniowie burza spowodowała znaczne szkody materialne uniemożliwiając wszelką komunikację — Również w Galaczu burza spowodowała ogromne zniszczenie, w szczególności z wielu domów wichro porwał dachy — Port w Galaczu również bardzo ucierpiał — Żegluga na Dunaju została zawieszona — W wielu okolicach kraju ukazały się wielkie stada wilków;

Rolnictwo a niższa cen przemysłowych

W przedostatnim numerze „Przeglądu Gospodarczego“ znajduje się ciekawy artykuł pana dr. Wacława Borowskiego, kierownika referatu ekonomicznego Rady Organizacji Ziemiańskich. Poglądy pana dr. Borowskiego z racji zajmowanego przez siebie stanowiska, można niewątpliwie uważać za opinię kompetentnego wyrażiciela i obrońcy interesów rolnictwa. Zdaniem autora rolnictwo ratunku w swej sytuacji może szukać nie w obniżeniu cen przemysłowych, a jedynie w podniesieniu cen produktów gospodarstwa wiejskiego do granic opłacalności.

Istotnie, ruchem cen przemysłowych rolnictwo zaczęło się interesować dopiero wówczas, gdy poziom cen rolniczych podniósł się na tyle że produkty przemysłowe (nawozy, maszyny rolnicze itp.) zaczęły znowu odgrywać swoją ważną dotychczasową rolę składnika kosztów produkcji wiejskiej. Obecnie bowiem (i na to właśnie pragniemy zwrócić uwagę dzisiaj) rolnictwo przestało być odbiorcą przemysłowych środków produkcji wiejskiej; jako że ona, siłą katastrofального spadku cen płodów rolnych, musi odbywać się w ramach prymitywnych z przed niewiadomo ilu dziesiątków lat.

Poprostu ujawnia się dzisiaj w rolnictwie w sposób jaskrawy prawo zmniejszającego się dochodu.

Dawniej, gdy ceny płodów rolnych rosły, opłacało się brać pod uwagę coraz to gorsze grunty, opłacało się stosować coraz to kosztowniejsze środki użytkowania ziemi. Innymi słowy: warto było intensyfikować gospodarstwa rolne.

Dzisiaj natomiast siłą faktów, musi dokonać się proces wsteczny: ekstensyfikacja gospodarstw rolnych i — kto wie? — prawdopodobnie również i ograniczenia obszarów uprawnych, co równałoby się ucieczce z terenów niezręcznych. Ponieważ zaś intensyfikacja gospodarki rolnej dokonywała się drogą wzmocnienia pracy rąk ludzkich przy uprawie etc. oraz coraz to silniejszego użytkowania produktów przemysłowych więc proces wsteczny odbija się na sile roboczej i zapotrzebowaniu produktów przemysłowych. — Ponieważ rolnik ze sprzedaży swych produktów uzyskuje wpływy umożliwiające pokrycie zaledwie części swych wydatków (z roku na rok narasta mu coraz większy deficyt, żadne obniżki cen produktów przemysłowych (których nie jest poprostu w stanie nabyć nawet gdyby spadły w cenie o 10 — 20 procent żadnej istotnej ulgi mu nie przyniosą).

O spółdzielniach oszczędnościowo-budowlanych

Dużo pojawiało się artykułów i notatek w ostatnich czasach. W artykułach tych, pochodzących od tych spółdzielni, twierdzą, jakoby członkom swym udzielały spółdzielnie te długoterminowych pożyczek na cele budowlane; przyczem podają nawet listy z pożyczek takich już korzystał. Nie przecząc bynajmniej prawdziwości sporadycznych wypadków, w których garstka osób kredyty takie otrzymała, zwracamy uwagę ze strony powołanej na działalność odnośnych spółdzielni.

Spółdzielnie te do Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospod. nie należą i nie jest wiadomo czy

jakikolwiek inny Związek Rewizyjny spółdzielnie oszczędnościowo-budowlane przyjął w charakterze członków. Działalność spółdzielni oszczędnościowo-budowlanych oparta jest na tzw. systemie oszczędnościowo-budowlanym. System ten polega na tym, że spółdzielnie wypożyczają swym członkom według kolejności wzgl. pewnego klucza te kapitały, które do spółdzielni wpływają, bądź to z wpłat na udziały, bądź z przymusowych oszczędności budowlanych, zebranych od członków: W celu przyciągnięcia jak największej ilości członków i zbierania kontraktów, zobowiązujących na długie lata do składania oszczędności; tak spółdzielnie same jak i przedewszystkiem agenci niedostatecznie jasno uświadamiają przystępujących do spółdzielni członków o warunkach uzyskania pożyczek, przez co wprowadzają w błąd szerokie sfery, potrzebujące kredytu na cele budowlane wzgl. spłaty uciążliwych hipotek. Ponieważ spółdzielnie nie dają pewnej gwarancji, że członek w ściśle określonym terminie otrzyma pożyczkę, spółdzielnie te szukają pomocy prasy, aby w ten sposób pozyskać nowych członków, bezkrytycznie wierzących w obietnice udzielenia im pożyczek.

Na podobnych podstawach pracuje Budowlana Kasa Oszczędności i Pożyczek w Mysłowicach, Własna Zagroda w Poznaniu, Strzecha w Toruniu, Śląski Związek Kredytowy w Tarnowskich Górach i Ha-Ce-Ge w Gdańsku, utrzymując szereg zastępców w Polsce.

Sprawa Kas oszczędnościowo-budowlanych była tematem obrad na Sejmiku naszego Związku w roku ub., gdzie zapadła rezolucja, której wyjątek poniżej przytaczamy.

„W obawie, aby niedostatecznie przygotowana akcja oszczędności celowych nie spowodowała zniechęcenia społeczeństwa do gromadzenia oszczędności, Sejmik przestrzega przed samorzutnym tworzeniem tego rodzaju Spółdzielni, mających na celu wyłącznie lub ubocznie zbieranie oszczędności na cele budowlane bez należytych podstaw finansowych, bez szczegółowo opracowanego planu użytkowania zbieranych wkładów kolejności udzielania pożyczek budowlanych lub oddawania mieszkań wzgl. własnych domków. Jednocześnie Sejmik apeluje do władz o wydanie prawnych zasad, dotyczących prac tego rodzaju instytucyj“.

Doniesienie odkrycie w dziedzinie leczenia raka

Nieustanne postępy jakie czyni medycyna naukowa, doprowadziły do stwierdzenia faktu uleczenia raka pod warunkiem że choroba zostanie rozpoznana w dość wczesnym jej stadium nieomal w samym jej początku — O tę właśnie wczesną diagnozę o przychycenie w porę pustoszącej organizm strasznej choroby rozbiły się dotychczas wszystkie usiłowania badaczy — Uczynione ostatnio w Wiedniu odkrycie bodaj że rozwiąże to najtrudniejsze zagadnienie.

Słynny wiedeński specjalista badacz choroby raka profesor Freund, wraz z współpracowniczką swoją doktorką Kaminer opierając się na zmianach chemicznych, jakie zachodzą w organizmie dotkniętym rakiem wykryli możliwość najwcześniejszego rozpoznania tej choroby na podstawie reakcji skórnej — Metoda jaką operują oboje uczeni, polega na wstrzyknięciu pod skórę wybranych do obserwacji osobników jednego do dwóch decymetrów sześciennych specyficznego preparatu, składającego się

ze skryształizowanych kwasów tłuszczowych raka. Otóż doświadczenia, przeprowadzone przez prof. Freund'a i dr. Kaminer, wykazały że na skórze osób dotkniętych w jakiegokolwiek części organizmu nacieczeniami rakowymi występuje w miejscu wstrzyknięcia preparatu zaraz pierwszego albo najdalej następnego dnia czarny gruzetek, podobny do ziarenka grochu — Gruzetek ten znika po upływie jednego lub dwóch tygodni — Natomiast skóra osobników zupełnie wolnych od choroby raka nie wykazuje takiej reakcji — Doświadczenia swoje przeprowadzili łącznie oboje uczeni; ściśle kontrolując się wzajem na szeregu osób i zawsze późniejszy przebieg obserwacji klinicznych stwierdzają najzupełniejszą zasadność wskazówki, jaką było utworzenie się złowieszczonego czarnego gruzetka i odwrotnie pomyślny stan zdrowia osób u których zastrzyk nie dał tego rezultatu.

Zdaje się więc, że najtrudniejszy szkopuł został wreszcie usunięty, choroba raka może zostać zdiagnozowana w samym swoim początku, dzięki czemu skuteczne leczenie jej bądź drogą chirurgiczną, bądź naświetlaniami radem czy promieniami Roentgena, zostaje w znacznym stopniu umożliwione

Gramofony w Afryce

Afryka to raj obecnie dla handlarzy gramofonów — Popyt na samograję rozszerzył się w ostatnich latach w niebywały wprost sposób — Fabrykanci i kupcy sprzedający gramofony nastarczyli ich nie mogą — W przeciągu krótkiego czasu wyzbęda się chociażby najobfitszego zapasu płyt i aparatów — W roku 1922 sprzedano w samym Kairze 10581 płyt gramofonowych — Najwięcej idą płyty z angielsko — amerykańską muzyką taneczną i to w opracowaniu na orkiestrę — Śpiewu nie lubi czar na ludność już chociażby z tego względu że nie rozumiemy jego słów — Zadziwiająco jest że Afryka kupuje tylko najlepsze aparaty — Starych gramofonów trzeba szukać w świecą — Przywódcy szczepów sprowadzają sobie dokładne katalogi i cenniki i orientują się w nich doskonale.

Oprócz gramofonów jest popyt na instrumenty różnego rodzaju — Poza skrzypcami lubują się tuby w instrumentach różnego rodzaju jak w gitarach, kontra basach itp — Angielskie i północno amerykańskie fabryki instrumentów muzycznych stwarzają dla murzyńskich orkiestr specjalne instrumenty — W angielskiej części Afryki sprzedano ich za 30000 funtów szterlingów.

Ciekawe, że Amerykanie czynią wszystko, aby mieć wpływ na muzykę afrykańską — Zarzucają więc rynek afrykański wszelkimi swemi nowościami muzycznymi — Stąd rozbrzmiewa wszędzie modna muzyka taneczna amerykańska — Orkiestry murzyńskie mają w swych programach tylko muzykę lekką — Chociaż przyznać trzeba, że w Hapsztacie, Sanibarze, Monrowji i kilku innych większych środkach istnieje orkiestra symfoniczna, grywająca i rzeczy poważne — Lubują się w Wagnerze, Mozarcie i Haydencie.

Murzyni afrykańscy poza muzyką importowaną, starają się o stworzenie muzyki własnej — Stąd spotyka się coraz częściej kompozycje afrykańskie przeznaczone dla orkiestr europejskich — W niektórych miastach istnieje już spółki wydawnicze muzykalij jak w Kairze; Kapstacie, Durbanie i Fezie W miastach tych gonią również za nowościami europejskimi i grają je następnie aż do znużenia po wszystkich lokalach i koncertach.

Dalsze wywody Joshuy Collie zostały nagłe przerwane — W progu stanął służący.

— Co jest? — spytał Friedman.
— Ktoś się chce z panem widzieć — kapitan Leslie!

Nastała cisza śmiertelna. Collie nie spuszczał oczu z Suttona i zauważył, że twarz jego raptownie poczerwieniała i zbladła.

— Niech wejdzie — szorsko rzekł Friedman XX.

— Ale — zaczął Frank — Gest Lwa zmusił go wszakże do zamknięcia

— Niech wejdzie — Zwrócił się do reportera Panie Collie, byłoby lepiej, gdyby pan teraz odszedł. — Collie wyszedł bez słowa protestu

Znow chwila długiego milczenia, poczem wszedł powoli John Leslie i kolejno spoczął na obu mężczyznach

— A zatem? — spytał Friedman.

— Muszę się zobaczyć z panem Suttonem. Głos Leslie'go brzmiał twardo groźnie

— Wszak go pan widzi — głośno rzekł Friedman — Panie Leslie, pozwolę panu wejść, ponieważ panu ufam. Proszę jednak nie wchodzić awantur, gdyż musiałbym się w to w mieszać.

— Jaki z pana dobry człowiek, panie Friedman. Zdaje mi się, że już to panu kiedyś powiedziałem i nabrałem istotnie dobrego mniemania o Żydach; odkąd poznałem pana.

Lew skinął tylko głową.

— Dobrze, dobrze, tylko proszę nie doprowadzać do żadnych scen. Może się pan uważać za bardzo szczęśliwego, znajdując się dziś na wolnej stopie. Ustawodawstwo teraz łagodniejsze — nieprawdaż? — Leslie przyglądał się szybko Suttonowi.

— Uważam, że takie jest jak było — ciężkie więzienie dla paserów, a przykre następstwa dla donoszcili

(Ciąg dalszy nastąpi)

Zbrodniarz - zdrajca

3) Powieść

Joshua się rozglądał i przysunął się do towarzysza.

— Czy nie zechciałby mi pan powiedzieć, jakie poczynił odkrycia? Och, widzę już z pańskiej miny że nic tu nie wskoram. Nastąpiła pauza — Wobec tego — dodał ja powiem panu wielką nowinę — kapitan Leslie został wypuszczony.

Wiadomość tę obwieścił z pewnym patosem, ale ku jego wielkiemu rozczarowaniu nie uczyniła wrażenia; jakiego się spodziewał — Uśmiezek Tillmana zdradzał, że nie jest to dla niego niespodzianką — Spodziewałem się — rzekł. — I byłbym mocno zdziwiony, gdyby się to nie było stało

Usłyszał głosy w hallu, otworzył drzwi i wyjrzał.

— Wysła się trousseau — rzekł i cofnął się, robiąc miejsce dla wchodzącej Beryl.

Odrazu podeszła do Joshuy.
— Panie Collie — rzekła cicho — gdybym do pana wysłała list pod adresem Post — Courier'a; czyby go pan otrzymał?

Joshua uśmiechnął się smętnie.
— Tak — Proszę na kopercie napisać. prywatnie, to otworzą go tylko dwa razy.

Chciała powiedzieć coś więcej, ale Lew Friedman, śledzący ją bacznie, lekko zbliżyła się do reportera, już był w pokoju.

— Otóż panie Collie — w tej chwili był uosobieniem pogody — nie wiem, co byśmy panu mogli jeszcze opowiedzieć — Nie mam już dla pana nic sensacyjnego.

Joshua zrobił minę obrażoną.
— Wcale tego nie pragnę — rzekł my samy potrafimy robić sensację — Chytrzem spojrzeniem ob

rzucił Friedmana — Coprawda od dziesięciu lat nie mieliśmy takiej sensacyjnej historii jak owiej nocy, kiedy policja wpadła do Leopards Club i rozmałci starsi panowie musieli zmykać bocznym wyjściem, używanym tylko podczas pożaru!

Na twarzy Lwa malowały się najrozmaitsze uczucia, wreszcie zaśmiał się wesoło —

— Do kaduka! Ależ pan ma pamięć. Po tylu latach poznać twarz raz widzianą! Czy pan przyszedł wtedy wraz z policją?

Joshua potrząsnął głową.

— Toczył prawdziwe szalone dni — nieprawdaż? Leopards Club — Dziwna, że właśnie dziś mówiłem o tym klubie z moim — z panem Suttonem — On jest jeszcze członkiem, mówił mi, że wielkie tam teraz ożywienie.

Beryl wyszła z pokoju, Tillman w jakiś tajemniczy sposób również znikł z widowni, więc byli sami

— Tak, wciąż tam jeszcze wesoło — rzekł Collie — Urządzili teraz nowe wyjście na wypadek pożaru, dość obszerne, by czterech ludzi mogło się wymknąć równocześnie.

Wyszli do hallu; gdzie czekał Franck Sutton; W głębi kręciła się Milly Trent z twarzą posępną i gniewną Na widok reportera Sutton zmarszczył brwi

— Wszak wuj nieudziela żadnych informacji? spytał szybko — Co do wesela? — A zwracając się do Collie'go, dodał. — Co pan ma zamiar podać do gazet o tej uroczystości?

— Nic — rzekł Joshua — Być może, że Wimbledon Gazette zamieści o tem długi artykuł, ale dla centrum Londynu szczęśliwie to zdarzenie jest mało interesujące — co najwyższej dzienniki zamieszczać tę wiadomość w kromice bieżącej — Takie notatki o ślubach w Wimbledon — dodał w zamyśleniu — nie grzeją i nie ziębią są poprostu nieuniknione jak deszcz w porze letniej.

Z Pomorza

Pożar:

Kartuzy. — W Gostomiu spalił się dom mieszkalny wraz z chlewem.

Badanie naukowe jeziora.

Zarnowiec. — Naukowe badanie jeziora zarnowieckiego — Z polecenia Państwowego naukowego instytutu gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy przeprowadzane są obecnie naukowe badania jeziora zarnowieckiego na Kaszubach — Jezioro to jedno z największych i najgłębszych w Polsce znajduje się w powiecie morskim, przy samej granicy niemieckiej; niedaleko morza. Badania mają za zadanie zrobić kilka pomiarów dna, wymierzyć głębokość; ustalić skład chemiczny wody oraz zbadać ogólne warunki i możliwości rozwinięcia prawidłowej gospodarki rybackiej na jeziorze.

Włamanie do szkoły.

Laskowice Ubiegłej soboty o godzinie 22,30 usiłował włamać się nieznaną osobą do szkoły powszechnej w Laskowicach, przyczem spłoszony został przez patrolującego policjanta, do którego oddał 4 strzały rewolwerowe, które chybiły. W pościgu za sprawcą oddał policjant do uciekającego również 5 strzałów rewolwerowych, które również chybiły. Przesępca zdołał zbiedz do pobliskiego lasu, zarządzony pościg nie doprowadził narazie do ujęcia.

Ujęcie dezertera.

Golub Policja tutejsza ujęła Stanisława Wydrzyńskiego, który przez trzy tygodnie utrzymywał się u swej kochanki Stanisławy Witkowskiej zamiast przebywać w 67 pułku piechoty.

Romantyczna ucieczka dziewczyny.

Golub. Dnia 1 marca br zbiegła z domu córka rolnika Makucha z Podzamka Golubskiego, zabierając ze sobą 2000 złotych. Makuchówna utrzymywała wbrew woli rodziców stosunki miłosne z niejakim Z., również z Podzamka. Z pewnością za namową kochanka zabrała pieniądze i uciekła w niewiadomym dotąd kierunku.

Nieszczęśliwe wypadki.

Chełmża Śmiertelny wypadek wydarzył się w młynie parowym pana Wiśniewskiego. 22-letni syn właściciela dostał się w sposób dotąd niewyjaśniony do wałów transmisyjnych i doznał złamania kręgosłupa. Śmierć nastąpiła natychmiast.

W poniedziałek uległo nieszczęśliwemu wypadkowi trzech robotników zatrudnionych w przedsiębiorstwie budowniczego pana Kurowskiego na terenie tutejszej cukrowni przy załadunku wapna defekacyjnego. Wskutek zsunięcia się pewnej ilości wapna zostało przysypanych trzech robotników, mianowicie pp. Smiglewski; Makowski — i Żuchowski. Zasypani odnieśli tylko lżejsze potłuczenia.

Koń zabija parobka.

Małe Czyste, pow. chełmiński Służący p. Petera był zajęty oprząganiem konia. W pewnej chwili koń się spłoszył i kopnął służącego tak nieszczęśliwie, że tenże kilka dni po upadku zmarł w szpitalu.

Pożar w wiosce.

Gróbcno, pow. chełmiński Pożar wybuchł w tutejszej wiosce. Pastwą płomieni padły zabudowania gospodarze. Przyczyna nieznaną.

Samobójstwo.

Grudziądz. Samobójstwo przez zastrzelenie popełnił 21-letni Alfons Reymus, zamieszkały przy ul. Młyńskiej 18a.

W altance w ogródkach działkowych stowarzyszenia urzędników przy ul. Marszałka Piłsudskiego znaleziono leżące na sienniku skostniałe zwłoki Reymusa z przetrzezoną skronią i pętlą na szyi.

Jak stwierdzono, Reymus który był niezwykle pilnym w pracy i z gruntu uczciwym człowiekiem przez szereg tygodni pozostawał bez zajęcia, dnia krytycznego otrzymał zawiadomienie od jednego z tutejszych przedsiębiorstw, by zgłosił się do pracy.

W ubraniu denata znaleziono prócz kilka drobniaków i zegarka, kartkę pisaną ołówkiem w której żegna się on ze wszystkimi i kończy temi słowy: „Przebacze mi Odchodzę bo taki los mnie spotkał”. Co było przypuszczalnym powodem tragicznego kroku, narazie nie stwierdzono. Przypuszczalnie jest zawód miłosny.

Policja śledczą rekonstruuje samobójstwo Reymusa w sposób następujący: Przyszędłszy w nocy do altanki, Reymus najprzód zawiązał stryczek na szyi, przymocował go do ściany altanki, usiadł na sienniku i wystrzelił z floweru w skroń. Na wszelką ewentualność, gdyby strzał okazał się zbyt słabym — sznurek miał ostatecznie zdecydować o samobójstwie.

Foki przy Wisłoujściu.

Gdańsk Coraz częściej zauważyć można na wybrzeżu foki. Są one jednak tak śmiałe że zapuszczają się aż do miasta. W niedzielę zauważyło kilku ludzi późnym wieczorem koło Wisłoujścia aż 3 foki na jednej krze. Pewien rybak chciał zbliżyć się donich przy pomocy łodzi, lecz znikły one rychło w nurtach Wisły.

Okradziony król cyganów.

Toruń. Znany w Polsce król cyganów Woszo Kwiek zgłosił w dniu 28 lutego, że w nocy około 24 tej wszedł do jego mieszkania w Toruniu przy ul. Jana Olbrachta 3, siedmiu cyganów, którzy pod groźbą rewolwerów zmusili go do wydania 45 dukatów austrjackich, poczem ułotnili się w niewiadomym kierunku.

Delegat rządu p. Zabierzowski przybędzie w przyszłym tygodniu.

Gdynia. Dziennik Gdyniński donosi: Delegat rządu dla miasta Gdyni pan Zabierzowski przybędzie przypuszczalnie dopiero w przyszłym tygodniu do Gdyni, ale nie aby objąć zaraz urządowanie; ale rozrzedzić się w stosunkach tutejszych i zawiązać pierwszy kontakt z Gdynią — na miejscu.

Termin rozpoczęcia urządowania przez p. Zabierzowskiego nie jest jeszcze ustalony. Zapewne nastąpi to dopiero po kilku tygodniach.

Obecnie urząduje jeszcze p. prezydent Bilek Pan Zabierzowski nie jest jeszcze właściwym komisarzem rządowym dla Gdyni w myśl nowego ustroju. Jest on narazie delegatem rządu do pryncipalnym ustroju dla Gdyni oraz ma przeprowadzić tu wybory do Rady Miejskiej. Prawdopodobnie w stanie on później właściwym delegatem rządowym.

— Gdynia liczy obecnie 45.418 mieszkańców

W ciągu miesiąca lutego zaznaczył się dalszy wzrost liczby ludności w Gdyni. W dniu 31 stycznia było według wykazu statystycznego 44.855 mieszkańców w Gdyni. W ciągu miesiąca lutego przybyło do Gdyni 800 osób i to: 397 z Pomorza, 148 z Poznańskiego, 138 z Kngresówki, 39 z Małopolski, 37 z Kresów; 8 ze Śląska, 22 z Gdńska; 4 z Francji; 1 z Anglii, 1 z Belgii. Co do wyznania było 778 katolików, 10 ewangelików, 6 prawosławnych, 3 żydów i 3 grecko-katolickich.

Rocznica urodzin prezydenta Masaryka

Dnia 7 marca obchodzili prezydent republiki czeskosłowackiej T. G. Masaryk 81 rocznicę swych urodzin.

Wyjazd profesora Masaryka zagranicę, aby tam z gotą ręką rozpocząć walkę z państwami centralnymi o samodzielną czechosłowacką, jest jednym z najbardziej zajmujących epizodów wojny światowej i historii współczesnej. Wynik usiłowań profesora Masaryka i długoletnich jego walk jest powszechnie znany. Wojna światowa zdruzgotała niemiecko-węgierski imperjalizm i na gruzach starych monarchij powstały odnowione państwa narodowe, a pszczygłone szczyty zostały wyswobodzone z wiekowej niewoli. Mniej natomiast znane są szczegóły z ówczesnej działalności prof. Masaryka jednego z pierwszych twórców przewrotu światowego.

Masaryk przygotował się do swego, tak wielkiego zadania i ta strona jego życia jest bodaj najbardziej ciekawą w jego wystąpieniach światowych. W czechosłowackiej literaturze chwile te opisał bezpośrednio uczestnicy tych dziejowych wypadków; żyjący w otoczeniu prezydenta Masaryka.

Kiedy dnia 28 czerwca 1914 roku zamordowany został w Sarajewie austriacki następca tronu Franciszek Ferdynand wraz z małżonką swoją Zofją Hohenberg, na ziemiach czechosłowackich zapanowało wielkie poruszenie, ale nie żal i smutek, następcą tronu bowiem z powodu swego brutalnego zachowania na swym zamku w Konopisztach pod Beneszowem, był w szerokiej warstwach ludowych człowiekiem powszechnie znienawidzonym. Tego samego dnia wieczorem zgrupowali się członkowie redakcji „Czasu”, pisma Masaryka, aby naradzić się, jakie stanowisko ma zająć pismo odnośnie dokonanego mordu w Sarajewie. Owszesny redaktor naczelny „Czasu” dr. Herben, w dziele swym o prezydencie Masaryku pisze, że wówczas z oblicza Masaryka można było wywnioskować, że zaszczyt, nad czym nie należy się smuć. Nie mówił nic, tylko słuchał, co mówili inni.

W lipcu wyjechał profesor Masaryk wraz z rodziną do Gandawy. W możliwość wybuchu wojny nie wierzył. Do Pragi przybył dopiero 10 sierpnia tak, że niemiecką mobilizację przeżył w Niemczech. Nawet w Pradze nie ukrywał swego przekonania, że do wojny nie dojdzie i dopiero, gdy Anglia stanęła przy boku Francji, zastanawiał się począł co robić. Postawie i partje polityczne były bez planu, natomiast żołnierze, których zaciągnięto do wojska, śpiewem pieśni narodowych dawali znać, że myślą walczyć z Rosją, Serbią i Francją, które z tradycji uważano za przyjaciół sprawy czechosłowackiej. Wkrótce też nadeszły wiadomości, że żołnierze czescy na froncie dobrowolnie przechodzą na stronę nieprzyjaciela.

W Austrii rozpoczęto prześladowania. Na Morawach powieszono młodego człowieka tylko dlatego że miał przy sobie rosyjską proklamację Mikołaja Mikołajewicza. Wówczas dopiero profesor Masaryk poznał, że on jako poseł nie może działać inaczej, aniżeli jego wyborcy. Początkowo zamierzał zrezygnować z profesury na uniwersytecie i miał już przygotować telegram, w którym potępiał wojnę i austriacką politykę; oraz rezygnację ze swego stanowiska. Zdecydował jednak inaczej. Nie chciał bowiem sprawiać Uniwersytetowi kłopotu i postanowił politykę swą skierować na inne tory.

Wyjechał przeto dnia 12 września 1914 roku do Holandji pod pretekstem odwiedzenia swej siostry. Z Amsterdamu wysłał Masaryk kilka listów do francuskiego historyka A. Denisa, redaktora angielskiego „Timesu” i znanego przyjaciela Słowaków dr S. Watsona; zapraszając ich do Holandji: Po-

nieważ nikt nie mógł przybyć, omówiono drugie spotkanie w Rotterdamie w listopadzie. W październiku wyjechał Masaryk powtórnie do Holandji; był w Rotterdamie, Hazde i Amsterdamie. Redaktor „Ti mesu” W: Steed; nie mógł przybyć; zjawił się natomiast S. Watson, który zamieszkał w tym samym hotelu, co profesor Masaryk. Obawiając się, że są śledzeni przez detektywów, schodzili się na zebrania tylko w nocy. Przez dwie całe noce omawiali no budować przyszłe państwo czechosłowackie. Praca ta była trudną i ciężką. To też profesor Masaryk zachorował i dłuższy czas zmuszony był spędzić w łóżku. Liczył wówczas 64 lat.

Po powrocie do kraju starał się Masaryk zyskać informacje o sytuacji w Austrii. W jesieni 1914 roku był jedyną osobą, mającą najlepsze informacje o stosunkach austriackich. Nawiązał kontakt z tajemniczą osobą, od której otrzymywał wszystkie wiadomości, co omawiano w gabinecie austriackiego ministra spraw wewnętrznych Heinolda. Dostał do rąk raporty czechosłowackiego namiestnika, akta ministerjalne, ważne relacje itp. Tajemniczym tym człowiekiem, który informował profesora Masaryka za pośrednictwem poety Machary, był zaufany Czech Kowanda. Zaryzykował on życie aby tylko pomóc dobrej sprawie. Heinold pozostawiał zawsze akta na stole w niezamkniętym pokoju. Kowanda odpisywał w nocy treść ważniejszych dokumentów i zanosił je do banku, w którym pracował poeta Machar. Czynniono tak nawet i wtedy, kiedy profesor Masaryk był już zagranicą. Machar sam opisuje jak przybyła do niego policja i przeszukała całe mieszkanie. Przerzucili bieliznę, potwierdzali wszystkie szafy, ale nikt nie wpadł na myśl; aby zaglądnąć pod kobierzec, gdzie ukryte były dokumenty. Masaryk więc i jego przyjaciele dobrze wiedzieli; c co się dzieje w Austrii i mogliżby temu ostrzecgać setki osób przed przyszłymi prześladowaniami. Na podstawie tych informacji udał się profesor Masaryk do czechosłowackiego Namiestnika księcia Thuna; przed którym zalił się na postępowanie władz. Namiestnik był wprost przerażony, widząc jak doskonale Masaryk jest poinformowany.

Wówczas już gorliwie przygotowywał się do wyjazdu zagranicę, lecz o wyjeździe tym nikt nie wiedział za wyjątkiem jego żony. Po drugim powrocie z Holandji, kiedy dr Benes uciekł do Szwajcarii wtajemniczono do planu profesora Masaryka kilka jeszcze osób. Dowiedzieli się oni ku swemu zdumieniu, że Anglia liczy się z trzy letnim trwaniem wojny. Masaryk oświadczył swym zwolennikom; że Czesi i Słowacy muszą wszcząć powstanie, w przeciwnym bowiem razie wojna przeniesie się na ich tereny. Ostatnie spotkanie nastąpiło w grudniu. Na niem utworzono tajną organizację pod nazwą „Mafji”, która miała za zadanie tajnymi drogami i sposobami do nosić Masarykowi o prześladowaniach i innych ważniejszych wypadkach. Przed odjazdem swym spotkał się jeszcze z wybitniejszymi postaciami czechosłowackimi, którzy mu przyrzekli, że za swą działalność za granicami kraju nie będzie dezawuowany. Do żony swej napisał list dla policji; w którym zaznacza, że nie wątpi w to, że będą przeprowadzane rewizje; ale stwierdza, że policja zbyt często się będzie trudzić, wszystkie dokumenty bowiem zostały ukryte. W grudniu 1914 roku wszystkie pisma czechosłowackie, że córka Masaryka Olga ciężko zachorowała. Dnia 17 grudnia tego samego roku odjeżdżał właśnie profesor Masaryk z tą córką zagranicę. Wyjeżdżał do Włoch, jeszcze przed wojną bowiem wystawiony miał paszport do wszystkich państw, a wyjazd jego nie budził podejrzeń. Władze przypuszczały, że doprowadza swą chorą córkę na Capri; gdzie corocznie od roku 1911, profesor Masaryk bawił. Tak więc bez trudności dostał się na granicę austriacko-włoską, gdzie groziło mu ostatnie niebezpieczeństwo. Austriacki urzędnik zastanawiał się nad wyjazdem czechosłowackiego do Włoch i natychmiast zatelefonował do Pragi, czy może prof. Masaryka przepuścić przez granicę. Na telegram ten nie nadeszła w odpowiednim czasie odpowiedź, wobec czego Masaryk energicznie domagał się przejścia granicy. legitymując się swą polską legitymacją. W ostatniej chwili skoczył do pociągu odjeżdżającego do Wenecji. Od tej chwili powstanie czechosłowackie przeciwko Austrii znalazło swego przywódcę.

Najpierw bawił Masaryk w Rzymie, gdzie wielką radość przyniosła mu wiadomość; że Włochy zostaną neutralne lub staną przeciwko Austrii. Zarazem poczynił kroki dla ułatwienia sobie ponownej ucieczki do Włoch; po krótkim pobycie bowiem w Szwajcarii zamierzał raz jeszcze powrócić do Pragi; aby tu zorganizować akcję powstańczą i porozumieć się w wielu sprawach z politykami. Tu też tajemniczy Kowanda przyniósł Macharowi ze stołu ministra Heinolda sensacyjną wiadomość, że w aktach wojskowych znajduje się rozkaz natychmiastowego aresztowania Masaryka w chwili przekroczenia granicy. Według umówionego znaku szwajcarskiego Machar telegrafował do Genewy. „Książka, o którą prosisz jest wyczerpana i wyjdzie dopiero po wojnie”. Bez wahania rozpoczął profesor Masaryk w Szwajcarii akcję powstańczą.

Słowa Machara sprawdziły się. Książka; której domagał się profesor Masaryk, było samodzielne państwo czechosłowackie, które powstało dopiero po wojnie światowej i rozpadnięciu się Austrii:

Drukarnia drukarni „Dziennika Pomorskiego” w Chojnicach
Redaktor odpowiedzialny: Bonifacy Chmielewski, Chojnice
Wydawca: Józef Schreiber, Chojnice

CHOJNICE I POWIAT

Chojnice, dnia 6. marca 1931 r.

Podziękowanie.

Na rzecz bezrobotnych złożyli Urzędnicy Skarbowi Akcyz i Monopolów Państwowych kwotę 12.50 zł za który to dar składam niniejszem serdeczne podziękowanie (—) Dr Sobierajczyk, burm.

Przesunięcie terminu składania zeznań podatków.

Ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu z dn 23 stycznia br w przedmiocie przesunięcia na rok 1931 terminu do składania zeznań o dochodzie z art 50 ustawy o państwowym podatku dochodowym — Na podstawie ustępu drugiego art 120 ustawy o państwowym podatku dochodowym Dz U Rz P Nr 58 z roku 1925 pz 411 zarządza się co następuje:

§ 1. — Termin do składania przez osoby fizyczne i spadki nakazujące (nieobjęte) zeznań o dochodach, wyznaczony z art 50 ustawy o państwowym podatku dochodowym (D U R P Nr 58 z roku 1925 poz 411) przesuwają się na rok podatkowy 1931 z dn 1 marca do dnia 1 maja 1931 roku.

§ 2. — Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia (—) Ignacy Matuszewski, Kierownik Ministerstwa Skarbu.

Walne zebranie Czeladzi Rzeźniczej.

W lokalu zebrania u p St Rinka odbyło się roczne walne zebranie Towarzystwa Czeladzi Rzeźniczej Obrady zagał prezes p August Rink — Poodczyta mu protokołu z ostatniego zebrania przyjęto 3 nowych członków i to, Tyborski Alfons, Behrent i Pierzyński — Po sprawozdaniu zarządu z działalności za rok ubiegły przystąpiono do wyboru nowego zarządu, który ma skład następujący. August Rink — prezes, Paweł Binder — zastępca, Paweł Theuss — sekretarz; Leon Szmelter — zastępca, Jan Dobbek — skarbnik; Bernard Kupczyk i Piotr Słomiński ławnicy, Paweł Kupczyk i Jan Labenz — komisja rewizyjna; Józef Nelke, Alfons Tyborski i Paweł Berent — poczet sztandarowy.

Zebranie Kółka Rolniczego.

W lokalu p Jażdżewskiego odbyło się miesięczne zebranie Kółka Rolniczego pod przewodnictwem prezesa p Prusaka — Bardzo interesujący wykład o chorobie koni wygłosił lekarz weterynaryjny dr Dreszler — Następnie załatwiono szereg spraw organizacyjnych poczem prezes solwował zebranie.

Bilans roczny pracy w Kolejowym P W

Roczne walne zebranie Ogniska Kolejowego Przystosowania Wojskowego w Chojnicach odbyło się w środę dnia 4 bm w lokalu p Jażdżewskiego Zebranie zagał o godzinie 8.15 prezes p Mateja witając licznie przybyłych członków — Marszałkiem obrad obrano p Kalkowskiego, który z kolei powołał do pióra p Gemza a na ławników pp Galikowskiego i Dończyka Bronisława — Po odczytaniu protokołu z ostatniego walnego zebrania przez sekretarza p Gałązkę przystąpiono do sprawozdań członków ustępującego zarządu — Prezes p Mateja naszkicował w krótkich słowach ogrom pracy, jakiego dokonało w roku sprawozdawczym — Wybudowanie strzelnicy urządzonej akademie, teatru i wycieczki, udział w manewrach pod Kartuzami itd — oto poważne plusey jakie można zapisać na dobro ust. zarządu — Prezes kończąc dziękuje członkom zarządu do całemu towarzystwu za zgodną i harmonijną współpracę, uwieńczoną w tak wspaniałe sukcesy Z rzeczowego sprawozdania sekretarza p Gałązki wynika, że obecna ilość członków wynosi 567 oraz że zebrania miesięczne jakoteż zarządu odbywały się regularnie — Sprawozdanie kasowe zdał p Lemańczyk wykazując, że stan gotówki wynosi 166.10 zł a inwentarz przedstawia wartość 789.05 zł — Następnie p Helta imieniem członków komisji rewizyjnej stwierdził prawidłowe prowadzenie ksiąg oraz owocną działalność zarządu wnosząc o udzielenie absolutorjum — Marszałek p Kalkowski oraz p Dończyk proponują ze względu na zasługi ust. zarządu wybór tegoż w całości.

Pod sprężystym przewodnictwem p Kalkowskiego ukonstytuował się zarząd jak następuje: prezes — Mateja, wiceprezes — Kalkowski, sekretarz — Janowski, zastępca — Galikowski, skarbnik — Lemańczyk, — Prezes Mateja obejmując urzędowanie dziękuje p Kalkowskiemu za przewodnictwo oraz członkom za zaufanie obiecując pracować nadal dla dobra K P W Chcąc zacząć nowy rok pracy zbożnym dziełem oraz ulżyć niedoli bezrobotnych uchwalono na rzecz kuchni ludowej 50 zł — Poza tem powtórzoną będzie sztuka sceniczna „Pan Naczelnik to ja”, z której to imprezy czysty zysk przeznaczy się na bezrobotnych — Komedję odegra się również dla wojska bezpłatnie — Po odczytaniu rozkazu oraz debatach w sprawie utworzenia kompanji honorowej prezes p Mateja solwował zebranie o godzinie 10.30.

Zwłoki podatkowe.

Klub Ch D wniósł o wydanie ustawy, obniżającej odsetki zwłoki od podatku do 12 procent rocznie a przy podatkach rozłożonych na raty do 8 procent i postanawiającej że koszty egzekucyjne nie mogą przekraczać 2 procent należności podatkowej i że płatnik conajmniej na 2 tygodnie przed egzekucją otrzyma zawiadomienie.

Wykłady Związku Obrony Kresów Zachodnich

W przyszłym tygodniu p profesor Sankiewicz wygłosi w sali Kina następujące wykłady ilustrowane przezręczkami.

- 1 „Obrona Lwowa“ we wtorek 10 marca o godz 6
- 2 „Zagłębie węglowe i Górny Śląsk“ w czwartek dnia 12 marca o godzinie 6 wieczorem.

O liczny udział Szan Obywatelstwa prosi

Dr Korzeniowski, prezes ZOKZ

Rozgrywki ping — pongowe o mistrzostwo SMPM.

W ubiegły czwartek rozpoczęły się rozgrywki ping — pongowe o mistrzostwo SMP Męskiej pod przewodnictwem drh prezesa Behlkego — Rozgrywki te wzbudziły ogromne zainteresowanie wśród młodzieży — W pierwszym dniu prowadził drh Krolewski który wykazał się dobrem postępem Zwraca się uwagę wszystkim członkom chcącym w tych rozgrywkach wziąć udział aby najpóźniej do soboty 7 bm rozegrali najmniej jeden set, gdyż inaczej odpadają od dalszych rozgrywek.

Powiat

Ogorzelniny. — W związku z notatką z dnia 28 lutego br oświadczam, że nauczycielstwo tutejszej 3 klasowej szkoły w Komitecie jak i w zabawie urzędniczej udziału nie brało.

Bruchwalski, kierownik szkoły
Sołtysikowa; nauczycielka. Szajnówna; nauczyc.

Zastrzelone żubry w lasach międzyrzeckich pod Pszczyną

Z początkiem lutego na prośbę księcia Pszczynskiego zastrzelił margrabia Wielopolki w lasach w Międzyrzeczu pod Pszczyną dwa żubry 30 letnią krowę z powodu starości i 15 letniego żubra z powodu nieuleczalnej choroby nogi — Zarząd Pszczyny wyjaśnia, że oba te żubry musiały być zastrzelone inaczej byłyby padły w niedługim czasie — Zastrzeżona 30 letnia krowa od lat 5 już cielat nie miała; 15 letni żubr kulał na nogę i również weterynarz stwierdził że należy go zastrzelić, gdyż noga nie da się wyleczyć — Zastrzelone żubry z powodu starości i choroby nie grały już roli w rozmnażaniu się tych wymierających zwierząt

W lasach w Międzyrzeczu na ogrodzonej 1000 morgowej przestrzeni żyje obecnie jeszcze 6 żubrów w tem 3 krowy, mianowicie 15 letni, 5 letni i 1 roczny byk oraz 8 letnia i 3 letnia krowa, oraz 2 letnia jałowka — Są to więc 3 pary które się niewątpliwie rozmnożą. — Corocznie te trzy pary żubrów mogą produkować 3 cielęta. Zarząd lasów księcia Pszczynskiego otacza żyjące żubry staranną opieką — W lesie posiadają one obszerną stajnię, gdzie żywią one sianoem burakami i kartoflami — Żubry codziennie też otrzymują wodę do picia.

Zastrzelone żubry ofiarował księżę Pszczynski Muzeum Śląskiemu w Katowicach — Zostały one w tym celu wysłane do Lwowa, celem spreparowania szkieletów i wypehania skóry do znanej firmy Kalfusa.

Rząd polski docenia doniosłość układu morskiego

Rzym. — Ambasador Przezdziecki odwiedził ministra Grandiego i w imieniu rządu polskiego dał wyraz szczernej radości i uznania z powodu osiągnięcia tak ważnego porozumienia włosko — francusko — angielskiego w sprawie ograniczenia zbrojeń morskich — Ambasador nadmieniał. Rząd polski w całej pełni ocenia doniosłość zawartego układu dla idei pokoju i porozumienia międzynarodowego.

Londyn. — Ambasador Skirmunt w imieniu rządu polskiego złożył w Foreign Office gratulacje z powodu pomyślnego wyniku rokowań morskich, dając wyraz radości i uznania rządu polskiego z powodu osiągnięcia tak ważnego dla idei pokoju porozumienia — W imieniu rządu brytyjskiego przyjął gratulacje i wyraził podziękowania ambasadorowi Skirmuntowi podsekretarz stanu w Foreign Office Vansittar.

Ślub w więzieniu grudziądzkiem.

Pewien młodzieniec który przyjechał do Grudziądza na gościnne występy. A artystą był nie lada gdyż studja odbywał prawie we wszystkich więzieniach Polski a może i zagranicznych — Jak bardzo uzdolnionym był w swym fachu dowodzi fakt iż nie znając terenu grudziądzkiego, odrazu zorientował się gdzie wystąpić — Wybrał nieźle Hotel Centralny — Ale najwięksi artyści mają czasem pecha — Tak i ten bohater miał w dniu pierwszego swego w Grudziądzu występu pecha, gdyż miast do kasy Hotelu Centralnego trafił do więzienia.

Siedzi w więzieniu przy ulicy Budkiewicza — Siedzi już dość długo, ale jeszcze pewno z rok a może dwa przesiedzieć będzie musiał — Takie siedzenie nie tembardziej dla tak zdolnego artysty to rzecz nudna. Ani rozrywki ani przyjemności, ani wogóle

nic. Co to za życie? Psie! Te względy skłoniły kasiarza do szukania drugiej części swego ja to znaczy kobiety, kobiety żony — Znalazł — Gdzie, kiedy, jak nie wiemy — Dość że znalazł w towarzysze niedoli więziennych — W sobotę ub odbył się w biurach więziennych, przy asyście administracji ich ślub cywilny (Ślub kościelny mają zamiar zawrzeć na Wielkanoc — Państwo młodzi niestety nie długo mogą być razem — Natychmiast po udzieleniu im ślubu przez urzędnika stanu cywilnego udali się w asyście dozorców do swoich cel, gdzie nadal mieszkać będą — O ślubie tym jest wzmianka w ruchu ludności ogłaszanym w gazetach przez magistrat w rubryce. Śluby, gdzie powiedziane jest krótko. Cześć sław Pełchert i Anna Kaczmarek oboje z Grudziądza.

Gleba Płodów Rolnych w Poznaniu

Poznań, dnia 5. III. 1931 r.

Warunek: bandel hurt. fr. st. załad. ładunki węg. dostawa zarsz. za 100 kg., w złotych.

Zyto	19,25—19,40
Pszentca	24,25—24,75
Jęczmień przemiatowy	20,00—21,00
Jęczmień brow.	24,00—26,00
Owies	18,00—19,00
Mąka z. 65% wł. work.	—29,50
Mąka p. 65% wł. work.	38,25—41,25
Otręby żytnie	13,75—13,50
Otręby pszenne	14,60—15,00
Rzepak	38,00—40,00
Groch polny	00,00—00,00
Groch Victoria	24,00—28,00
Ziemiaki jadalne	2,00—2,30

RUCH w TOWARZYSTWACH

Walne zebranie Koła Polek odbędzie się w piątek dnia 6 marca o godzinie 5 po południu w salce w starostwie. W programie. — Wybór nowego zarządu, Sprawozdanie z działalności z roku 1930, Sprawozdanie kasowe i inne ważne sprawy. — Wykład wygłosi p Peczatówna. — O jaknajliczniejszy udział członkiń uprasza uprzejmie Zarząd

Baczność szferzy! Zebranie miesięczne odbędzie się w sobotę dnia 7 bm o godzinie 9 w lokalu p Jasnocha Z powodu ważnych obrad przybycie wszystkich członków jest konieczne Zarząd

Walne zebranie Oddziału ZKP odbędzie się w sobotę 7 marca w lokalu p Jażdżewskiego. Na porządku dziennym wybór nowego zarządu oraz ważne sprawy organizacyjne O liczny udział członków prosi Zarząd

Doroczne walne zebranie ZKP oddziału Chojnickiego odbędzie się w sobotę dnia 7 marca o godzinie 18 w lokalu p Jażdżewskiego Porządek obrad jest następujący. 1) Zagajenie i wybór prezydium, 2) Odczytanie protokołu, 3) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, 4) Udzielenie ustępującemu Zarządowi absolutorjum, 5) Wybór nowego Zarządu, 6) Referat członka Zarządu Gł. wzgl. Okręgowego, 7) Wolne głosy i wnioski, 8) Zakończenie.

Członkowie chcący swoje osobiste sprawy przedstawić członkowi Zarz. okr. zechcą przybyć w tej sprawie do lokalu Związku przy ulicy Warszawskiej nr 2 gdzie członek wspomnianego Zarządu od godz 15:30 będzie obecny.

Męskie Towarzystwo św Wincentego a Paulo W niedzielę dnia 8 marca br o godzinie 16 zebranie w klasztorze na które Szan członków uprzejmie się zaprasza. Zarząd

Towarzystwo Rodzin Polsko — Katolickich pod opieką św Józefa — Zebranie miesięczne odbędzie się w niedzielę dnia 8 marca o godzinie 4 po południu w lokalu p Seydy O przybycie wszystkich członków prosi zarząd

Tow Ludowe pod opieką św Antoniego w Chojnicach. — Plenarne zebranie Tow odbędzie się w niedzielę dnia 8 bm o godzinie 16 w lokalu zebrania (Hotel Centralny) — O liczny udział członków prosi Zarząd

Tow Powstańców i Wojaków Lichnowy. — Miesięczne zebranie odbędzie się w niedzielę 8 marca po niesporach w lokalu szkolnym — O punktualne przybycie wszystkich członków uprasza się. — Goście mile widziani Wolność! Prezes

Doroczne Walne Zebranie Sekcji Palaczy przy Z K P odbędzie się w niedzielę 8 marca br w lokalu p Rinka o godzinie 18 z następującym porządkiem obrad. 1) Zagajenie, 2) Odczytanie protokołu; 3) Wybór prezydium Walnego Zebrania, 4) Sprawozdanie z rocznej działalności Zarządu sekcji, 5) Udzielenie absolutorjum ustępującemu zarządowi, 6) Wybór nowego Zarządu, 7) Referat kol prezesa okręgowego, 8) Wolne głosy i wnioski, 9) Zakończenie. — O liczny udział członków wolnych od służby prosi

Walne zebranie ogólnego Klubu Mandolinistów Lira przy K P W w Chojnicach odbędzie się w poniedziałek dnia 9 marca o godzinie 7.30 wieczorem w salce komisyjnej (gmach dworcowy) — Z powodu bardzo ważnych spraw przybycie każdego członka konieczne pożądanie.

Pom Zw Osadników Roln na pow chojnicki — Zebranie odbędzie się w środę dnia 11 marca o godz 12 w południe w lokalu p Jażdżewskiego w Chojnicach — Z powodu bardzo ważnych spraw jak sprawozdanie delegatów będących u p Ministra Reform Rolnych; jest obecność wszystkich osadników konieczna. Zarząd Powiatowy

Ogłoszenie

Wydział Powiatowy pow. chojnickiego
z dnia 28. lutego 1931 r.

Wydział Powiatowy powiatu chojnickiego podaje niniejszem do publicznej wiadomości, iż mocą uchwały Wydziału Powiatowego z dnia 28 listopada 1929 r. uchwalono plan zabudowy części gminy miejskiej Chojnice, obejmujący tereny parcelacyjne Spółdzielni Domków Ogródkowych.

Zgodnie z art. 31 ustawy budowlanej z dnia 16. lutego 28 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 23 poz 202) osoby interesowane miały prawo zaznajomić się z wyżej wspomnianym planem, który wyłożony był w Wydziale Powiatowym w Chojnicach pokój Nr. 13 do publicznego wglądu w czasie od 28. grudnia 1929 r. do 24. stycznia 1930 r.

Ponieważ w okresie następnych 2-ech tygodni pod wpływem czasu resu wyłożenia planu t. j. od 25. stycznia do 7. lutego 1930 r. nie wniesiono przeciwko do Wydziału Powiatowego powiatu chojnickiego, wobec tego nastąpiło uprawoczenie się planu.

Prawomocny plan zabudowania przechowuje się w Magistracie miasta Chojnic i jest dla osób interesowanych każdego czasu dostępny.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
w z. (—) **M. Semrau,**
Referendarz

Podaje się niniejszem do wiadomości, że

jarmark

na

bydło, konie oraz kramny

odbędzie się

w **BRUSACH w wtorek dnia 10 marca 31 r.**

Przeniesienie jarmarku z czwartku na wtorek nastąpiło z tego powodu że w czwartek odbędzie się jarmark w Chojnicach.

Urząd Gminy Brusy.

Walne Zgromadzenie

członków Banku Ludowego w Chojnicach

odbędzie się

w **środę, dnia 18 marca rb.** o godz. 6-tej po południu, na sali w hotelu p. Engla.

Porządek obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia,
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za rok 1930,
- 3) Zatwierdzenie bilansu z rachunkiem zysków i strat za rok 1930 i udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej pokwitowania,
- 4) Podział zysku,
- 5) Uchwała z artykułu 46 Ustawy o Spółdzielniach,
- 6) Wybór 4 członków Rady Nadzorczej,
- 7) Wnioski bez uchwał i zamknięcie.

Chojnice, dnia 20 lutego 1931 r.

Bank Ludowy Sp. z odp. nieogr. w Chojnicach

Rada Nadzorcza:
Leon Wagner, prezes.

MŁYNO!

polecamy niniejszem naszą

ryflarnię i szlifiernię

o najnowszej konstrukcji, pozwalające na szybkie i tanie ostrzenie wszelkich wałków młynskich.

Na żądanie służymy ofertą.

Zakłady Przem. F. WIECHERT, Jun.
Starogard.

KINO NOWOŚCI

Dziś w piątek o godzinie 8.15 i jutro w sobotę o godz. 6 i 8.15 (5, 6 i 7. III. br.)

Najpotężniejsze arcydzieło filmowe wszystkich czasów

słynnego realizatora **Fryderyka Langa** twórcy „Nibelungów” „Metropolis” pod tytułem

Kobieta na księżycu!

Najmonumentalniejszy film i najgenialniejsze arcydzieło. Cud techniki kinematograficznej.

W rolach głównych sławna para artystów

„**Gerda Maurus**” i „**Willy Fritsch**”.

Walka o złoto księżycowe! 384 000 klm. od ziemi!

Pierwszy lot międzyplanetarnego statku

o szybkości 11,200 klm. na sekundę

Rozwiązanie zagadki księżycy!

Pomimo olbrzymich kosztów wynajmu filmu, ceny wstępu

niepodwyższone!

W piątek o godz. 3.30 przedstawienie dla dzieci.

Przetarg przymusowy

W sobotę, d 7 bm. o godz. 10,30 sprzedam w Chojnicach największą dającą za gotówkę: 1 obr. z, papier krepowy, kałamarze pocztówki, kompas, kasetki z farbami, albumy, trojki i t. d. Zbiórka licytantów w lokalu p. **St. Rinka,** przy Rynku 6.

Szeleziński
komornik sądowy 46

Przetarg przymusowy

W sobotę, dnia 7. III. 31 o godz. 11-tej sprzedam w Chojnicach największą dającą za gotówkę: **8 dywanów pluszowych,** 1 krede s, 1 kanapę plusz., 1 fotel dębowy, 1 szafę ze szkłem. Zbiórka licytantów w lokalu pana **St. Rinka,** Rynek 6.

Szeleziński
komornik sądowy. 45

Przetarg przymusowy

W sobotę, dnia 7. III 31 o godzinie 11-tej sprzedam w Chojnicach największą dającą za gotówkę: **większą ilość wina.** Zbiórka licytantów w lokalu p. **St. Rinka,** Rynek nr. 6.

Szeleziński
komornik sądowy 44

Przetarg przymusowy

W sobotę, dnia 7. III. 31 o godz. 12,30 sprzedam w Chojnicach największą dającą za gotówkę:

1 obraz

1 zegar (na biurko).

Licytacja odbędzie się napewno.

Szeleziński
komornik sądowy 43

Szan. Publiczności miasta Chojnic i okolicy podaje do wiadomości, iż

od **1. stycznia 1931.** objąłem od p. Gierscha

skład rowerów, maszyn do szycia, wirówek i ich części

Staraniem moim jest Szanowną Klientelę rzetelnie i sumiennie obsłużyć i towary oddać po cenach najtańszych.

Reparacje wykonuję szybko i tanio!

Jan Dzwonkowski,
Plac św. Jerzego 7.

BROSZURKI
DROGA KRZYŻOWA
oraz **GORZKIE ŻALE**

poleca

Księgarnia
„**DZIENNIKA POMORSKIEGO**“

Jakanie oraz wszelkie inne zbrocenia mowy radykalnie u s u w a

Zakł. Lecznicy dla jakaków

S. Zylkiewicza, Warszawa, Chłodna 22.
Prosp. kty kancelarja wysła bezpłatnie.

Zwapnienie żył.

Zdenerwowanie osłabienie. Żądać bezpłatnej broszury o nieszkodliwym leczeniu domowym do **Dr. GEBHARD & Co., Gdańsk nr. 2.**

Przetarg przymusowy

W sobotę, dnia 7. III. 31 r. sprzedam w Chojnicach na sali p. **Jażdżewskiego** przy Pl. św. Jerzego nr. 5 największą dającą za gotówkę: płaszcze i materiały na płaszcze.

W. Kowalski
komornik sądowy
3709 Chojnice.

Przetarg przymusowy

Dnia 7-go marca r. b. o godz. 12-tej sprzedam w Chojnicach w lokalu p. **Jażdżewskiego,** na większą dającą za gotówkę: dwa lustra, szafę do bielizny, kanapę, dwa fotele, cztery stoły i tysiąc koszy do jagód

Drabiński,
egz. Powiat. Kasy Chorych w Chojnicach

Przyszłość przepowiada

astrologini przyjezdna
Myrada 3. l. ptr.
(przy Rynku)

Świeżo wędzone:

Sielawki, Bytlingi, Flądry, Łosoś w kawałkach, **Złote ryby, Sledzie łososiowe**

poleca:

K. Domański,
Człuchowska 7.

Kafle

do ośmiu błętych pleców — używane

tanio za gotówkę na sprzedaż Gdzie, wskaże ekspedyc. s Dziennika Pom.

Losy

do V. klasy
22. Lot. Państw.

nadeszły
Ostatni termin odnowienia 7. marca br.

Kolektura.

Biomalz

naturalny środek odżywczy dla osób starszych i dzieci

Drogerja

Br. Hubert, właśc. J. Hubert
Chojnice, Gdańska 18.

Czeladnika stolarskiego

poszukuje się zaraz.

Kaczmarek,
Zakład kłodziejski,
Strzelecka 10.

Nadszedł długo oczekiwany transport
NACZYŃ GLINIANYCH znanej marki „**Bunzlauer**“

Mimo że towar jest znacznie lepszej jakości niż w poprzednich transportach, ceny nie podwyższono.

Proszę zwrócić mój interes i przy tej sposobności przekonać się o korzystnym kupnie,

porcelany, szkła, naczyń kuchenn., lamp, nożów, widelców itd.

Ludwig Rasch

Chojnice